

УДК 377:364-322]:364-78](045)

VOLUNTEER TRAINING FOR PUBLIC EDUCATION
ПІДГОТОВКА ВОЛОНТЕРА ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ**Fedorov M. / Федоров М.**

ORCID ID: 0009-0006-0475-803X

PhD student / аспірант

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. Мета громадянського виховання волонтерів є визначальною характеристикою виховної системи суспільства. Ціль, засоби її досягнення відрізняють системи: системи, спрямовані на задоволення потреб особистості – її прагнень, бажань, інтересів, та систем, що забезпечують задоволення потреб суспільства, держави. Мета громадянського виховання волонтерів – це система завдань, які вона вирішує.

Ключові слова: громадянське виховання, волонтер.

Вступ.

Філософи стверджують, що ціль неминуче визначає спосіб і характер діяльності людини. У цьому розумінні меті громадянського виховання волонтерів підпорядковується все: зміст, організація, форми і методи волонтерської діяльності.

Мета громадянського виховання волонтерів – наперед визначені результати, у розвитку й формуванні особистості, яких намагаються досягти в процесі волонтерської діяльності.

Основний текст.

Мета громадянського виховання волонтерів є визначальною характеристикою виховної системи суспільства. Саме ціль і засоби її досягнення відрізняють одні системи від інших:

- системи, спрямовані на задоволення потреб особистості – її прагнень, бажань, інтересів (Вальдорфська система, система Монтесорі);
- через підсистеми В. Сухомлинського та А.Макаренка до систем, що забезпечують задоволення потреб суспільства, держави.

У педагогіці прийнято конкретні цілі виховання називати завданнями. Тому можна сказати: мета громадянського виховання волонтерів – це система завдань, які вона вирішує.

У формуванні цілей відображається багато об'єктивних причин: закономірності фізіологічного дозрівання організму, психічний розвиток особистості, досягнення філософської і педагогічної думки, рівень суспільної культури, загальна спрямованість цілям. Мета громадянського виховання волонтерів виражає потребу у підготовці молодого покоління до виконання суспільних функцій, яка назріла історично.

Головне завдання громадянського виховання волонтерів – сформувати досконалу людину, особистість. Риси досконалої людини у різних народів дуже схожі. Це – розум, краса, працелюбність, високі моральні якості, фізична сила, витривалість. Поняття всебічний розвиток означає, розвиток людської особистості з усіх боків, всесторонньо: поняття гармонійний – гармонію усіх

сторін, їх пропорційність, погоджену єдність. Ідея гармонійного розвитку має коріння ще з античної філософії. Аристотель звертав увагу на виховання мужності, витривалості, поміркованості, справедливості, високої інтелектуальної і моральної чистоти[1].

В епоху Відродження педагоги Ф. Рабле, М. Монтень, до змісту всебічного виховання вносили культ тілесної краси, насолоду мистецтвом, музикою, літературою. Вони не могли піднятися до розуміння необхідності поєднання розумової праці з продуктивною. Альтернативи всебічному та гармонійному вихованню немає. Воно залишається ідеалом, до якого однаково прагнуть сучасна вітчизняна та зарубіжна школа.

Громадянське виховання волонтерів – процес різнобічний, багатоплановий, але в той-же час єдиний, цілісний, різні риси і якості людської особи завжди пов'язані між собою і не формуються ізольовано, а у внутрішніх залежностях. Як казав А.Макаренко: людина не виховується частинами, вона створюється синтетично, всією сумою впливів, яких вона зазнає як цілісна особистість[2].

К.Ушинський писав, що – незважаючи на схожість педагогічних форм усіх європейських народів, у кожного з них своя особлива національна система виховання, своя особлива мета і свої особливі засоби досягнення мети. Цінними для нас є висновки видатного педагога:

- загальної системи громадянського виховання волонтерів для всіх народів немає не тільки на практиці, але й у теорії;
- у кожного народу своя особлива національна система виховання, а тому запозичення одним народом у іншого виховних систем є неможливим;
- як не можна жити за зразком іншого народу, яким би принагідним не був цей зразок, так не можна виховуватись за чужою педагогічною системою, яка б вона не була струнка і добре обдумана. Кожний народ, щодо цього, повинен випробувати свої власні сили[1].

Мета громадянського виховання волонтерів – всебічний і гармонійний розвиток особистості, яка конкретизується через систему виховних завдань які об'єднуються в пріоритетні виховні напрями, серед яких велике значення має громадянське виховання, яке входить у систему національного виховання.

Національне виховання – це виховання, яке здійснює все суспільство в цілому: сім'я, формальні, неформальні об'єднання, громадські організації, засоби масової інформації, заклади культури, релігійні об'єднання. Кодекс вартостей сучасного українського виховання – віра, надія, любов, сумління, правда, доброта, чесність, справедливість, щирість.

Можливості розвитку особистості волонтера формуються саме тоді, коли провідною діяльністю є навчання як головний засіб розвитку особистості. У підготовці волонтерів до громадянського виховання населення велике значення має використання педагогічної інноватики, яка потребує у фахівців, готових до створення нового у волонтерській діяльності.

Аналіз теоретичних і експериментальних досліджень дозволяє виділити у підготовці волонтерів до громадянського виховання характерні *ознаки гуманістичної педагогіки*:

- надання ініціативи волонтерам у пізнавальній діяльності, створення емоційно стимулюючого освітнього середовища;
- створення атмосфери взаємодії, приязні, емоційної співдружності в освітньому процесі;
- створення для волонтерів можливості вибору самореалізації;
- обговорення проблем пізнавального розвитку здібностей волонтера, засобів його оцінки;
- роль викладача у розвитку здібностей волонтерів, володіння педагогічною інноватикою тощо[4].

Реформування освіти пов'язане перш за все із введенням ефективних технологій освітнього процесу.

Проблема педагогічної інноватики при підготовці волонтерів до громадянського виховання, висуваються на рівень пріоритетних. Досліджуються методологічні (В.Беспалько, Г.Корнетов, В.Паламарчук), аксіологічні (М.Бургін, М.Кларін), праксіологічні (С.Седова, А.Пригожин), методичні (А.Вербицький, Л.Даниленко) аспекти даної проблеми. Вчені, відзначають, що структура інноваційного навчання оптимально відповідає характеру сучасних соціальних процесів.

Педагогічна інноватика – це вчення про створення педагогічних новацій, їх оцінку, освоєння і застосування у волонтерській діяльності і визначається як цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище впровадження новацій, що викликають перехід системи з одного стану в інший, що поліпшує хід і результати освітнього процесу.

М.Бургін, В.Журавльов, І.Підласий, Н.Юсуфбекова, А.Ніколс та співвідносять поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове.

В.Загвязинський вважає, що нове у педагогіці не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, але й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне, що дозволяє у змінних умовах і критичних ситуаціях достатньо ефективно вирішувати завдання громадянського виховання[3].

Але, існують причини, коли вирішення підготовки волонтерів до громадянського виховання не завжди дає позитивний результат:

- ✓ не є засобом вирішення актуальних для даного освітнього закладу завдань;
- ✓ кожний виховний засіб народжується в конкретних умовах і орієнтований на вирішення певних завдань у волонтерській діяльності;
- ✓ має дві сторони: *технологічну*, пов'язану із специфікою її використання і *особистісну*, яка дозволяє волонтеру шляхом прояву своїх індивідуальних якостей (професійної підготовленості, комунікабельності, емоційності, привабливості тощо) впливати на ефективність її освоєння.

На думку М.Поташника процес освоєння підготовки волонтерів до громадянського виховання передбачає вивчення досвіду його використання іншими, прогнозований аналіз, уявне експериментування[2].

У педагогіці виділяють новизну у підготовки волонтерів до громадянського виховання у волонтерській діяльності:

– *абсолютну; відносно; часткову; умовну; місцеву; суб'єктивну.*

Розглядаючи систему підготовки волонтерів до громадянського виховання, слід виділити три блоки у структурі інноваційних освітніх процесів[2].

Перший блок – *блок створення нового* у волонтерській діяльності.

Створення нового у волонтерській діяльності має свої особливості, пов'язані, зокрема, з неповторністю особистості студента, його особливостями, характером закладу освіти.

Другий блок – *блок сприйняття, освоєння та оцінка волонтерської діяльності.* Поняття співтовариства, оцінки та різновидів процесів освоєння волонтерської діяльності, особливості середовища, готовність співтовариства до сприйняття і оцінки *аксіологія* (вчення про цінності).

Структура готовності до волонтерської діяльності складається з особистісних і процесуальних факторів. В цю модель включається:

- 1) психолого-педагогічна самосвідомість;
- 2) ставлення та інтерес до волонтерської діяльності;
- 3) потреба в ній;
- 4) мотиви волонтерської діяльності;
- 5) психолого-педагогічні здібності;
- 6) знання волонтерської діяльності і способів її діяльності;
- 7) навички і уміння;
- 8) професійно-значущі якості майбутнього волонтера тощо.

Суттєвим є перенесення уваги на загальнолюдські аспекти цінностей, що обумовлено утвердженням у свідомості людей гуманістичного мислення, новими соціальними реаліями. Ці аспекти загальної аксіології слід враховувати в волонтерській діяльності. Дійсність включає всю сукупність конкретних явищ, які об'єднують процес формування людини. Сюди належать суб'єкти цього процесу, зміст і процес навчання й виховання, різноманітні засоби виховання. Педагогічні явища утворюють групу цінностей, яку досліджує педагогічна аксіологія. Другу групу утворюють: педагогічні теорії, ідеї, принципи та результати волонтерської діяльності.

Третій блок – *блок використання та застосування нового* у волонтерській діяльності, розробка рекомендацій. У даному блоці вивчаються закономірності та різновиди впровадження, використання і застосування нового у волонтерській діяльності. Ці явища визнає *педагогічна праксіологія*, важливим завданням якої є розкриття ефективних механізмів застосування педагогічних інновацій, оптимальної волонтерської діяльності.

Підготовка волонтерів до громадянського виховання у волонтерській діяльності – це досить складний і тривалий процес, в результаті якого формується певна модель такої готовності. Формування готовності волонтерів до громадянського виховання це:

- накопичення знань, умінь і навичок волонтерської діяльності;
- спрямованість на підготовку їх до раціональної досконалої діяльності.

Праксеологічний підхід підготовки волонтерів до громадянського виховання передбачає реалізацію принципів:

- формування у волонтерів потреби в роботі з людьми і дітьми;
- позитивне ставлення до волонтерської діяльності;
- можливість самореалізації в волонтерській діяльності.

Праксеологічний підхід підготовки волонтерів до громадянського виховання у волонтерській діяльності – один із перспективних напрямів у справі формування фахівця.

Впровадження трактується як перетворення волонтерської практики на основі результатів досліджень при обов'язковому їх застосуванні з метою підвищення ефективності освітнього процесу. Суттєвою є сучасна орієнтація на такий принцип впровадження, як варіативність, тобто вимога правильно поєднувати різні види волонтерської діяльності: наприклад, обов'язкове, що регламентується директивними документами; вибіркове; ініціативне.

Підготовка волонтерів до громадянського виховання у волонтерській діяльності здійснюється згідно *алгоритму впровадження*:

- ❖ вивчення завдань, визначених нормативними документами;
- ❖ аналіз стану практики і співставлення даних із соціальними вимогами;
- ❖ побудова еталону перетворення волонтерській діяльності;
- ❖ пошук ідей, рекомендацій, які можуть бути впроваджені;
- ❖ розробка комплексної програми, яка включає закономірності впровадження;
- ❖ відбір засобів: дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських тощо;
- ❖ теоретична, методична, психологічна підготовка волонтерів.

Цілісне осмислення підготовки волонтерів до громадянського виховання у волонтерській діяльності вимагає розкриття провідних тенденцій і протиріч в їх розвитку. І не випадково вивчення та реалізація всіх трьох блоків освітніх процесів все ширше входять до підготовки волонтерів до громадянського виховання у волонтерській діяльності.

Висновки.

Громадянське виховання – формування громадянськості як інтегративна якість особистості волонтерів. Громадянськість надає можливість волонтереві відчувати себе юридично, соціально, морально й політично дієздатним. До основних елементів громадянськості належить моральна і правова культура, яка виражається у почутті власної гідності, внутрішньої свободи особистості, дисциплінованості, в повазі і довірі до інших громадян і до державної влади, здатної виконувати свої обов'язки, в гармонічному поєднанні патріотичних, національних почуттів.

Література:

1. Бех І. Виховання особистості: в 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засоби / І. Бех. К.: Либідь, 2003. 344 с.
2. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві»,

2019. 259 с.

3. Пащенко М.І. Педагогіка: навч.метод. посіб./М.І. Пащенко, І. В. Красноштан; Умань: Видавець «Сочинський М.М. «ВПЦ «Візаві», 2024.292 с.

4. Fedorov M. "FEATURES OF VOLUNTEER ACTIVITY OS O PROFESSIONS RCTIVITV OF SOCISWORKERS" Participant of the international scientific-practical USA.SEATTLE, NOVEMBER 20-21,2023 (DOI: 10.30888/2709-2267.2023-21-01).

Literature:

1. Bekh I. Diversity of specialness: in 2 books. Book 2: Particularly oriented approaches: scientific and practical aspects / I. Beh. K.: Libid, 2003. 344 p.

2. Galuzinska M.I. Pedagogical technologies developed in the educational institutions of secondary education / M.I. Galuzinskaya: basic guide. Uman: All-Russian Orthodox Church "Vizavi", 2019. 259 p.

3. Pashchenko M.I. Pedagogy: basic method. Pos_b./M.I. Pashchenko, I. V. Krasnoshtan; Uman: Vidavets "Sochinsky M.M. "VPC "Vizavi", 2024.292 p.

4. Fedorov M. "FEATURES OF VOLUNTEER ACTIVITY OS O PROFESSIONS RCTIVITV OF SOCISWORKERS" Participant of the international scientific-practical USA.SEATTLE, NOVEMBER 20-21,2023 (DOI: 10.30888/2709-2267.2023-21-01).

***Abstract.** The goal of civic education of volunteers is a defining characteristic of the educational system of society. The goal, the means of its achievement are distinguished by systems: systems aimed at satisfying the needs of the individual - his aspirations, desires, interests, and systems that ensure the satisfaction of the needs of society and the state. The goal of civic education of volunteers is a system of tasks that it solves.*

***Keywords:** civic education, volunteers.*